

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad y Cyfarfod:	22 Ionawr 2016
Swyddog Arweiniol:	Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Awdur yr Adroddiad:	Cydlynnydd Archwilio
Teitl:	Datblygu Archwilio yn Sir Ddinbych

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Y cynnydd hyd yma o ran datblygu a gwella swyddogaeth archwilio'r Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi gwybod i'r Pwyllgor am y cynnydd a wnaed o ran datblygu swyddogaeth archwilio'r Cyngor i gefnogi cyflawniad ei flaenoriaethau corfforaethol a'i wella yn unol â gweledigaeth rheoleiddwyr ar gyfer archwilio ar draws Cymru.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn:

- 3.1 ystyried y wybodaeth a ddarparwyd a rhoi sylwadau ar y cynnydd a wnaed hyd yma
- 3.2 cefnogi'r dull gweithredu ar gyfer gwelliant parhaus;
- 3.3 os yw'n briodol, nodi meysydd ar gyfer gwelliant pellach neu eu cryfhau ar gyfer y dyfodol; ac
- 3.4 argymhell y dylai pob cynghorydd sir, aelodau o bwyllgorau a swyddogion gymryd rhan yn yr ymarfer hunan arfarnu archwilio nesaf, fel y gellir gwerthuso'r swyddogaeth yn briodol, gyda'r nod o sicrhau gwelliant parhaus.

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Yn ei gyfarfod ar 28 Tachwedd 2014, ystyriodd y Pwyllgor adroddiad ar gynigion ar sut i ddatblygu'r weithredo o archwilio yn Sir Ddinbych, er mwyn sicrhau ei fod yn gweithio'n fwy effeithlon ac effeithiol, yn canolbwyntio ar gefnogi cyflwyno'r Cynllun Corfforaethol ac yn rhoi gwerth ychwanegol i'r broses o wneud penderfyniadau. Bydd y ddolen isod yn mynd ag aelodau i'r adroddiad a ystyriwyd yn y cyfarfod hwnnw ac i gofnodion y cyfarfod:

<https://moderngov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=413&MId=5057&Ver=4&LLL=1>

- 4.2 Yn ogystal â chynorthwyo cyflawniad y Cynllun Corfforaethol, roedd y cynigion a gyflwynwyd hefyd yn bwriadu mynd i'r afael ag argymhellion a wnaed yn adroddiad cenedlaethol Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) ym mis Mai 2014 ar gaffael yng Nghymru, *Craffu Da? Cwestiwn da!*¹
- 4.3 Mewn ymateb i adroddiad SAC, cafodd cynllun gweithredu ei lunio i fynd i'r afael ag argymhellion yr rheoleiddwyr, ac i symud ymlaen â rhoi'r arferion gorau a welwyd gan aelodau archwilio yn ystod ymweliadau cyfoedion ar waith, a thrafodaethau a oedd yn rhan o broses adolygu SAC. Mae copi o'r cynllun gweithredu wedi'i atodi yn Atodiad 1.
- 4.4 Roedd argymhelliad 7 o adroddiad SAC yn nodi y dylai pob swyddogaeth archwilio awdurdod lleol "ymgymryd â hunanwerthusiad rheolaidd o archwilio gan ddefnyddio 'canlyniadau a nodweddion trosolwg ac archwilio llywodraeth leol effeithiol' wedi'u datblygu gan Rwydwaith Swyddogion Archwilio Cymru." Yn ei gyfarfod ym mis Tachwedd 2014, cymeradwyodd y Pwyllgor hwn y cam o fabwysiadu'r 'nodweddion'. Fel rhan o'r broses baratoi ar gyfer Adroddiad Blynyddol y llynedd o Bwyllgorau Archwilio, cynhaliwyd hunan arfarniad ar sail y nodweddion uchod. Fodd bynnag, oherwydd y gyfradd ymateb isel i'r holiadur hunanwerthuso, ni chafodd canfyddiadau'r ymarfer eu cynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol oherwydd teimlwyd y gellid ystyried nad yw'r casgliadau'n ansoddol. Er gwybodaeth y Pwyllgor, mae canlyniadau'r ymarfer hunan arfarnu wedi eu cynnwys yn Atodiad 2. Er gwaethaf y gyfradd ddychwelyd isel, nodwyd rhai themâu cyson ar gyfer gwella, a gellir gweld y rhain ar dudalen olaf Atodiad 2.
- 4.5 Cafodd Adroddiad Blynyddol Pwyllgorau Archwilio'r Cyngor ar gyfer 2014/15 ei gyflwyno i'r Cyngor Sir ym mis Mai 2015. Bydd y ddolen ganlynol yn mynd â chi i'r dudalen berthnasol ar wefan y Cyngor lle gallwch weld y fersiwn lawn a chrynodeb o'r adroddiad: <https://www.denbighshire.gov.uk/cy/eich-cyngor/ynghlyn-ar-cyngor/sut-maer-cyngor-yn-gweithio.aspx>
- 4.6 Yn ystod tymor yr hydref 2016, bydd y Cyngor yn destun Asesiad Corfforaethol gan Swyddfa Archwilio Cymru. Wrth ystyried hyn, gofynnir i'r Pwyllgor ystyried y cynnydd a wnaed hyd yn hyn o ran datblygu gwaith archwilio yn Sir Ddinbych, nodi meysydd i'w gwella ymhellach ac argymhell bod yr holl gynghorwyr sir, aelodau pwyllgor a swyddogion yn cymryd rhan yn yr ymarfer hunan arfarnu archwilio nesaf er mwyn gwerthuso'r swyddogaeth yn briodol a'i gryfhau ymhellach o ganlyniad.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Bydd swyddogaeth archwilio gadarn ac effeithiol yn cefnogi uchelgais y Cyngor i gyflawni ei Gynllun Corfforaethol o fewn y raddfa amser ddymunol. Gall swyddogaeth archwilio effeithiol hefyd gynorthwyo'r Cyngor i wireddu ei uchelgais o fod yn nes at y gymuned.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

¹ *Good Scrutiny? Good Question!* WAO, May 2014: <http://www.audit.wales/publication/good-scrutiny-good-question-auditor-general-wales-improvement-study-scrutiny-local>

Bydd costau ar gyfer datblygu'r swyddogaeth archwilio ac ymgymryd ag ymarfer hunanwerthuso yn fach iawn, gan y byddant yn golygu gwahanol ffyrdd o weithio yn unig, a bydd yr ymarfer hunanwerthuso yn cael ei wneud yn electronig ar y cyfan. Bydd yn rhaid i'r holl gostau gael eu cynnwys o fewn y gyllideb adrannol gyfredol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai fod templed o'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei lenwi a'i atodi i'r adroddiad.

Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer yr adroddiad hwn gan nad yw'n cynnig newidiadau i bolisiau neu weithdrefnau. Gall archwilio effeithiol sicrhau bod effaith penderfyniadau'r Cyngor ar bobl sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig yn cael eu diogelu.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Mae Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Archwilio (GCIGA) yn monitro cyflawniad y Cynllun Gweithredu Gwella Archwilio yn rheolaidd.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dim angen.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae gan swyddogaeth archwilio aneffeithiol y potensial i arwain at y Cyngor ddim yn cyflawni ei Gynllun Corfforaethol, neu'r Cabinet neu swyddogion ddim yn cael eu herio a'u dal i gyfrif am benderfyniadau a wneir. Gall hyn arwain at adroddiadau rheoleiddio anffafriol a hyd yn oed ymyrraeth gan Lywodraeth Cymru. Gall sicrhau bod gan yr Awdurdod swyddogaeth archwilio effeithiol sy'n datblygu i fodloni gofynion a heriau newydd liniaru'r risg o adroddiadau anffafriol neu ymyrraeth. Dylai swyddogaeth archwilio gadarn ac effeithiol hefyd arwain at well penderfyniadau, yn seiliedig ar dystiolaeth.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae Erthygl 6.5.4 Cyfansoddiad y Cyngor yn nodi y gall y Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Archwilio ystyried "materion a fydd yn cynorthwyo Aelodau i gyflawni'r swyddogaeth archwilio yn effeithiol." Mae cylch gwaith y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn cynnwys adolygu pa mor ddigonol yw'r ddarpariaeth gan yr awdurdod o ran staff, llety ac adnoddau eraill i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau democrataidd (Adran 9 o Ran 1 o Fesur Llywodraeth Leol 2011).

Swyddog Cyswllt:

Cydlynnydd Archwilio
Ffôn: 01824 712554